

ΕΡΓΟ: ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ Δ. ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ - ΑΠ. ΠΑΥΛΟΥ

(“Ανάπλαση-Διαμόρφωση Δικτύου Πεζοδρόμων,
και Κοινοχρήστων και Ελευθέρων Χώρων
στην Περιοχή της Ακρόπολης”)

Ντόρα Γαλάνη
Αρχιτέκτων - Πολεοδόμος
Υπεύθυνη έργου (ΕΑΧΑ Α.Ε.)

Γενικό πλαίσιο

Το συνολικό Πρόγραμμα της Εταιρείας Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας είναι ένα φιλόδοξο πρόγραμμα που στοχεύει στη δημιουργία ενός ενιαίου δικτύου, το οποίο θα έχει ως προεξάρχοντα στοιχεία τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, θα περιλαμβάνει άμως παραλίτη και χώρους πρασίνου, ελεύθερους και κοινόχρηστους χώρους, χώρους πολιτιστικών δραστηριοτήτων και αναψυχής, καθώς και κοινωφελείς εγκαταστάσεις. Ταυτόχρονα, το δίκτυο αυτό θα είναι σε στενή σχέση με το δικτύο κεντρικών λειτουργιών της πόλης, ώστε οι διεύλευσις μέσα από τη ζώνη των ενοποιημένων χώρων να προκύπτουν όχι μόνο μετά από συνειδητή επιλογή αλλά και ως αυτοματισμό συνέπεια της γενικότερης χρήσης και διακίνησης στον (περιβάλλοντα) αστικό χώρο.

Με την ολοκλήρωση της προσπάθειας αυτής θα ολοποιηθεί ένας από τους βασικούς στόχους του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας (είναι τμήμα του κυριόυ δικτύου ροής πεζών) και του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Αθήνας, που προβλέπει τη δημιουργία Αρχαιολογικού Πάρκου.

Πρόκειται για τη μεγαλύτερη πολεοδομική παρέμβαση των τελευταίων ετών στην πρωτεύουσα, που έχει ως κεντρική ιδέα την Αρχαία Πόλη και θα αποτελέσει πολιτιστικό έργο παγκόσμιας ακτινοβολίας.

Η πεζοδρόμηση των οδών Διονυσίου Αρεοπαγίτου & Αποστόλου Παύλου είναι ένα από τα σημαντικότερα έργα της ενιαίου δικτύου, που προβλέπεται να δημιουργηθεί σύμφωνα με το πρόγραμμα της ΕΑΧΑ ΑΕ**.

Σύντομο ιστορικό

Από το ΥΠΕΧΩΔΕ (Γενική Διεύθυνση Πολεοδομίας/Δνστη Ειδικών Έργων Αναβάθμισης Περιοχών) έγινε Προσκλήση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος του Φεβρουαρίου του 1996 για ανάθεση της σχετικής μελέτης. Εννεαμελής Επιπρόπτη Αξιολόγησης παρέδωσε το πορίσμά της στις 17.7.97. Με την από 13.7.98 απόφαση του ΔΣ της ΕΑΧΑ ΑΕ η μελέτη ανετέθη στα συ-

μπράττοντα γραφεία, τα οποία είχαν υποβάλει την πρώτη σε σειρά αξιολόγησης μελέτη.

Αντικείμενο της μελέτης

Η μελέτη αφορά κυρίως την πεζοδρόμηση των οδών Διονυσίου Αρεοπαγίτου & Αποστόλου Παύλου, αλλά και στους γύρω ελεύθερους και κοινόχρηστους χώρους, χωρική ενότητα που αποτελεί το συνδετικό ιστό για πολλούς από τους πλέον σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της χώρας. Συνδεῖ το Ολυμπείο, την Ακρόπολη, το Διονυσιακό Θέατρο, το λόφο των Νυμφών, την Αρχαία Αγορά, τον Κεραμεικό, αλλά και άλλους χώρους ευρείας προσέλευσης του κοινού, όπως το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, το Ηράδιο κ.λπ. Είναι, χωρίς αμφισβήτηση, η σπουδαία σήμη της Ενοποίησης.

Δεν πρόκειται για απλή πεζοδρόμηση ή αποικάρωντα των αυτοκινήτων αλλά για δημιουργία ενός υπερτοπικού πόλου αναψυχής. Δημιουργούνται, αναδιαμορφώνονται/αναπτύχθουν κοινόχρηστοι και ελεύθεροι χώροι, που αποδίδονται με νέα μορφή στο κοινό. Νέες πλατείες για την πόλη – νέα σημεία αναφοράς /στάσης/συνάπτησης ή και περισυλλογής: Τα πλατάνια μπροστά στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, το τριγώνο Παρθένη, η Πλατεία του Θησείου στην κατάληξη της οδού Ηρακλείδων προστά στην Αρχαία Αγορά, και το τριγωνικό Άλσος στο Θεσείο.

Ο Τόπος αυτός, κάτω από κατάλληλες συνθήκες και με ανάλογη διαχείση, μπορεί ν' αποτελέσει τον πιο ενδιαφέροντα υπαίθριο πόλο αναψυχής της Ευρώπης, με κεντρική ιδέα, αντάξια των μνημείων που συνδεί, μία πολιτιστική ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΓΑΝΩΝ.

Στόχοι

1. Δημιουργία ενός υπερτοπικού πόλου αναψυχής, στο πλαίσιο ενός αρχαιολογικού πάρκου, στο ιστορικό κέντρο της πόλης.
2. Δημιουργία νέων “δημόσιων χώρων-πλατειών” και αναβάθμιση των υφισταμένων.

3. Προστασία και ανάδειξη των παρακείμενων και υπερκείμενων αρχαιολογικών χώρων, αναβάθμιση της αντιληπτικής τους εικόνας, και, κατά το δυνατόν, επαναφορά του τοπίου στην αρχική του μορφή.

4. Ένταξη των μνημείων στο ζωντανό ιστό της σύγχρονης πόλης με τη δημιουργία ενός τόπου γαλήνης-περιπάτου και περισυλλογής, και παράλληλα ανάκτηση για τους σημερινούς επισκέπτες αρχαιών διαδρομών.

5. Λειτουργική σύνδεση του εν λόγῳ δικύου πεζοδρόμων με το ενιαίο δίκτυο της "Περιοχής Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας".

6. Θεσμοποίηση χρήσεων γης συμβατών με τη φιλοσοφία και τους στόχους της όλης παρέμβασης, καθώς και προτάσεις για ειδικό πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό κανονισμό.

7. Αισθητική και περιβαλλοντική αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής.

Πρόταση αναδόχων-μελετητών*

Η Πρόταση, που έχει σταλεί στους αρμόδιους φορείς για γνωμοδότηση (ακόμα δεν έχει βεβαίως εγκριθεί), δεν αναπαράγει την γραμμικότητα των υπαρχουσών οδών αλλάζοντας απλώς την επιφάνεια τους, δηλαδή τη διαδόστρωση. Αντίθετα, στενεύει, πλαταίνει, δημιουργεί καμπύλες, αλλού αποδειχεί χώρο στον παρακείμενο αρχαιολογικό χώρο και αλλού αντιπροτείνει ελεγχόμενα περάσματα μέσα από τους αρχαιολογικούς χώρους, που περιμένουν να ξαναπάρουν τη θέση που τους αξίζει στην καθημερινή ζωή των κατοικών αυτής της πόλης, και όχι μόνο στα τουριστικά φυλλάδια ή στη σύντομη παραμονή των τουριστών στην Αθήνα.

Η περιοχή παρέμβασης ορίζει διαδρομή μήκους 2 χλμ. περίπου, η οποία διέρχεται μεταξύ περιοχών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και πρασίνου, ενώ μεγάλο μέρος της εφάπτεται με τη σύγχρονη πόλη.

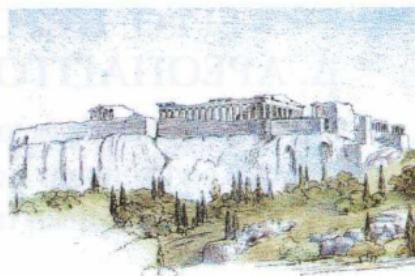
Η ποικιλομορφή αυτή διαδρομή σχεδιάζεται ως ένας ενιαίος πεζόδρομος, ο οποίος θα επιτρέπει στους κατοίκους και στους επισκέπτες να διασχίσουν το σύνολο σχεδον του "αρχαιολογικού πάρκου" της πόλης, και να επισκεφθούν τα μνημεία, τους ιστορικούς τόπους και τα μουσεία της. Δίνεται ίδιατερη έμφαση στον σχεδιασμό των περιοχών σύνδεσης:

α. του Νέου Μουσείου Ακρόπολης με το Θέατρο Διονύσου και τη γύριτα κλιτύ,

β. του Ηρώδειου και της νοτιοδυτικής κλιτύς της Ακρόπολης με τον λόφο του Φιλοπάππου, γ. του λόφου της Πύνκας με την Αρχαία Αγορά, δ. και της Αρχαίας Αγοράς με τον Κεραμεικό, στην περιοχή του σταθμού ΗΣΑΠ στο Θησείο.

Η ένταξη του αρχαιολογικού πάρκου, που θα γεννηθεί από την ενοποίηση στον ζωντανό ιστό της σύγχρονης πόλης, και η αναβάθμιση της πολεοδομικής εικόνας της περιοχής με σύστημα περιορισμών και ειδικών ρυθμίσεων είναι ένας ακόμη στόχος της μελέτης.

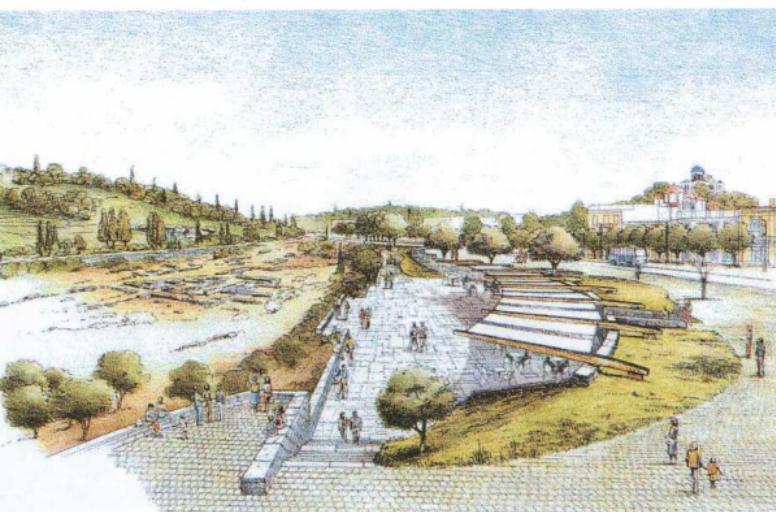
Οι εκτεταμένες πεζοδρομίσεις στην περιοχή θα επιφέρουν σημαντικές τροποποιήσεις στην κυκλοφορία των οχημάτων. Σύμφωνα με τις μελέτες των ειδικών, στην περιοχή της Ενοποίησης θα διέρχεται ελαφρού τύπου λεωφορείο στην αρχή και τραμ αργότερα. Το μέσον



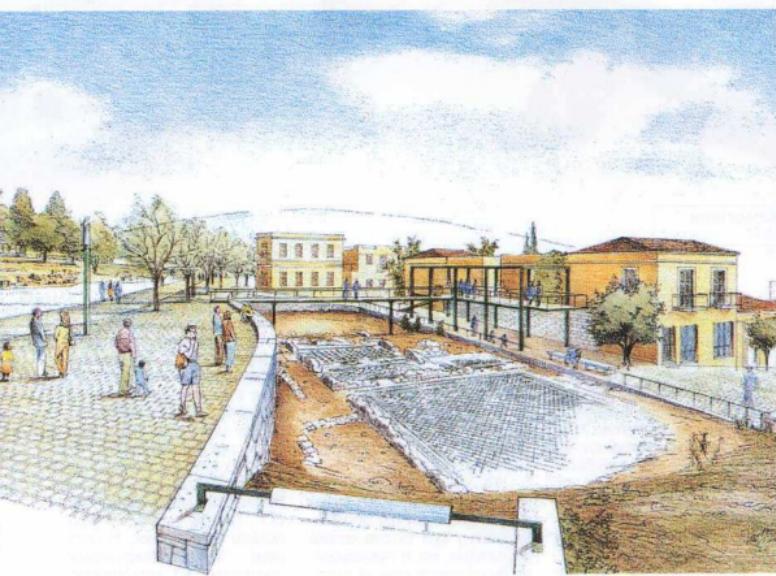
ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ Α.Ε.



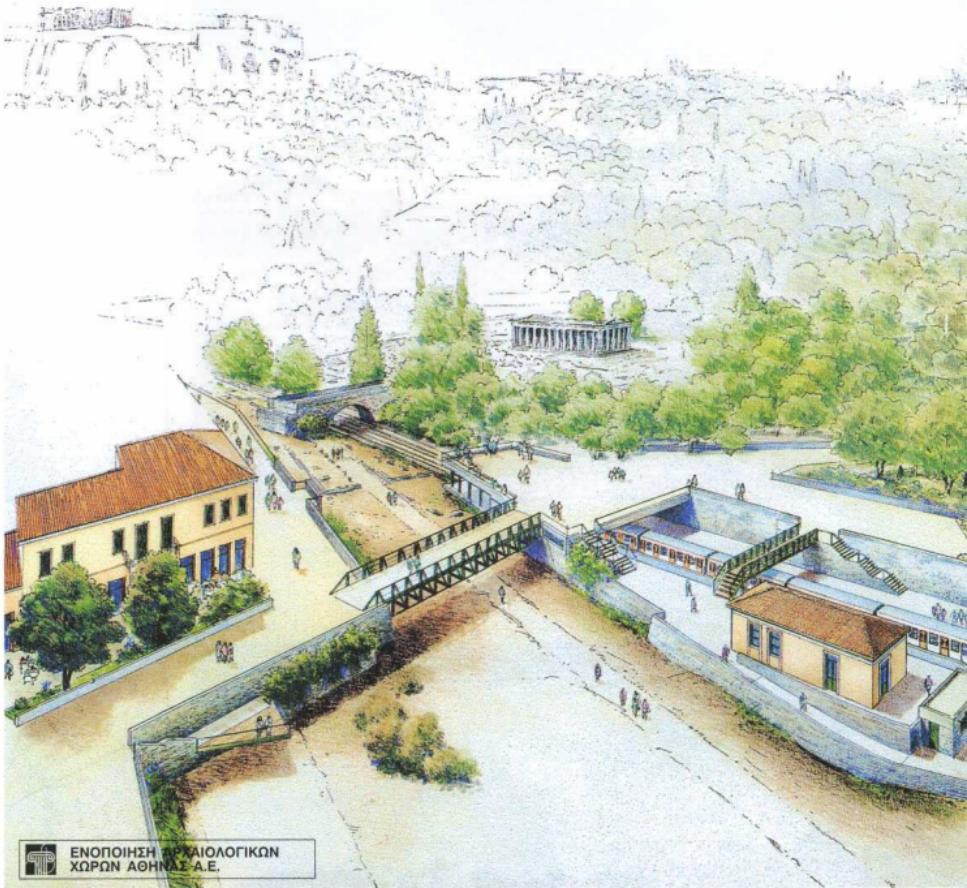
ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ Α.Ε.



Πλατεία Θερσείου.



Περιοχή Μουδζιού.



ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ Α.Ε.

Γενική άποψη σταθμού
Θησείου.

αυτό θα ακολουθεί κυκλοτερή πορεία γύρω από το κέντρο της Αθήνας. Ο μεγάλος αριθμός επισκεπτών που κατακλύζουν την περιοχή της Ακρόπολης κατά τους θερινούς μήνες είναι ένα ακόμη δισεπιπλύτο πρόβλημα. Τα τουριστικά λεωφορεία θα απομακρυνθούν και οι επισκέπτες θα αποβιβάσονται και θα επιβάζονται σε καθορισμένες αποβάθμες (για παράδειγμα στη θέση του σημερινού χώρου σταθμευσης του κέντρου "Διόνυσος").

Αντικείμενο της μελέτης

είναι και το φυσικό περιβάλλον. Το έντονο ανάγλυφο του εδάφους και οι φυσικές διαδρομές – απαράλλακτες από την αρχαίοτη – οφείλουν όχι μόνο να γίνουν σεβαστές αλλά και να αναδειχθούν με τον κατάλληλο σχεδιασμό και την αραίωση ή τον εμπλουτισμό της βλάστησης.

Το τμήμα της Διονυσίου Αρεοπαγίτου από τη λεωφόρο Αμαλίας έως και την οδό Μακρυγιάννη έχει έντονα αστικό χαρακτήρα, και η προτεινόμενη διαμόρφωση είναι εξαιρετι-

κά απλή, με χαρακτήρα "βουλεύβαρτου" με δενδροστοιχίες.

Στη συμβολή των οδών Μακρυγιάννη και Δ. Αρεοπαγίτου προτείνεται η δημιουργία ενός ενιαίου λειτουργικού συνόλου, το οποίο θα περιλαμβάνει την είσοδο του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, τη νέα είσοδο του Αρχαιολογικού χώρου του Θεάτρου Διονύσου και το απαλλοτραμένο μέτωπο του Ο.Τ., μεταξύ των οδών Θρασύλλου και Βύρωνας. Η λεγόμενη "Οικία Μακρυγιάννη" προτείνεται να κατεδαφισθεί,



φώνονται ελεύθερες "ζώνες" στις παρυφές του αρχαιολογικού χώρου, οι οποίες καθορίζονται από τα αρχαία, τις επιθυμητές πορείες και τις στάσεις θέασης των μνημείων.

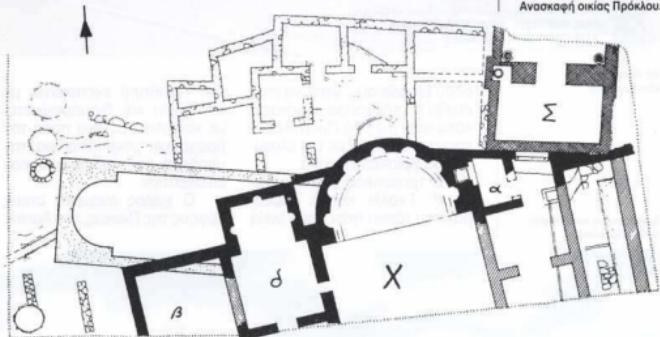
Οι οδοί Μητσάιων, Καρυατίδων, Παρθενώνος, Ερεχθίου και Προπυλαίων πεζοδρομούνται. Οι νέες διαμορφώσεις βασίζονται σε απλή γραμμική αρχιτεκτονική σύνθεση.

Στο ύψος της οδού Παρθενώνος η ζώνη κυκλοφορίας του λεωφόρειου/τραμ κάμπτεται έτσι ώστε να αποκαλυφθεί η Οικία Πρόκλου, που βρίσκεται κάτω από το οδόστρωμα. Στην περιοχή αυτή προτείνεται

να απαλλοτριωθεί το γωνιακό οικόπεδο με το κτήριο των προσκόπων, ώστε να επεκταθεί η αρχαιολογική έρευνα και στο χώρο αυτόν και να αναβαθμιστεί άλλη η περιοχή.

Ο σχεδιασμός της περιοχής του Ηραδείου γίνεται με απόλυτο σεβασμό προς τις διαμορφώσεις του Πικώνη. Διευρύνεται ο χώρος μπροστά από την είσοδο του Ηραδείου και το σημαντικό λεπρό της Νύμφης, και στη γωνία Προπυλαίων και Δ. Αρεοπαγίτου προτείνεται η κατεδάφιση δύο κτηρίων -η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και το διπλανό κτήριο επί της

Διονυσίου Αρεοπαγίτου.
Ανασκαφή οικίας Πρόκλου.



έτσι ώστε να ενωθεί οπικά και λειτουργικά ο ευρύτερος χώρος σε μια ενιαία πλατεία.

Η σημερινή γραμμική χάραξη της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, το μεγάλο πλάτος του δρόμου καθώς και το οπικά αδιαπέραστο φράγμα πυκνής βλάστησης κατά μήκος της περιφράξης, αποτελούν στοιχεία έντονης τομής μεταξύ του αρχαιολογικού χώρου και της πόλης. Προκειμένου να αποκατασταθεί η αισθηση της συνέχειας, ελαχιστοποιούνται οι σκληρές χαραξίες και διαμορ-



ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΧΩΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ Α.Ε.



ΒΔ όποψη κόρβου
Μακρυγιάννη.

Διαμόρφωση ανασκαφής
οικίας Πρόκλου.

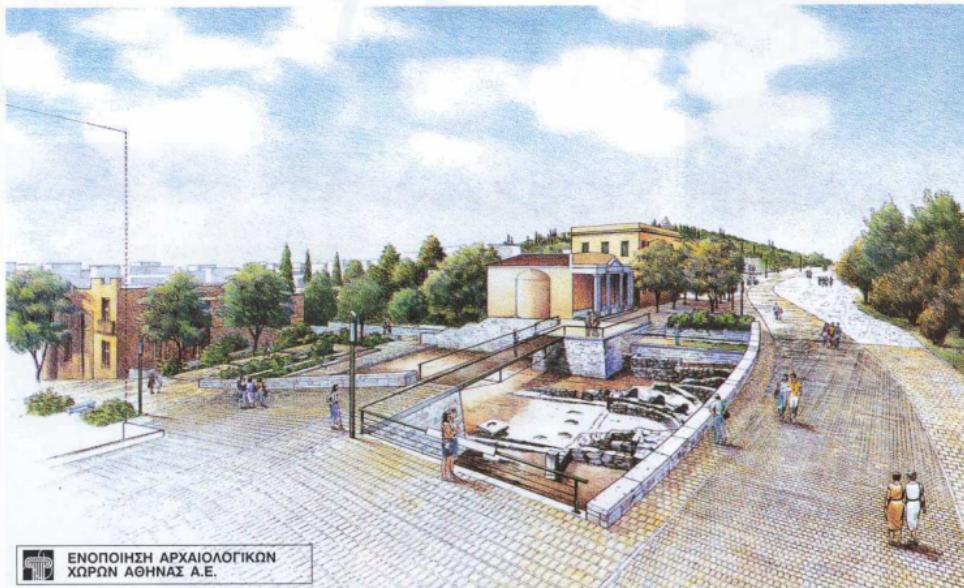
οδού Ερεχθίου-, ώστε να επεκταθεί η υπάρχουσα ανασκαφή κάτω από την οδό Προπυλαιών και να ενοποιηθεί με τον ελαιώνα που βρίσκεται δυτικά.

Ο τριγυνικός χώρος μεταξύ Ρ. Γκάλλι και Δ. Αρεοπαγίτου (όπου ήταν και η οικία

του Παρθένου) ενοποιείται με τον λόφο και διαιροφόνεται με καθοτικά με θέα προς τον βράχο και μονοπάτια για την υπόδοχη και κυκλοφορία των επισκεπτών.

Ο χώρος ανάμεσα στους λόφους της Πνύκας, του Αρείου

Πάγου και στην κοιλάδα της δυτικής κλίτους του λόφου της Ακρόπολης είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος. Οι επεμβάσεις που προτείνονται στοχεύουν στο να αμβλύνουν την αισθητη τομής που έχει προδεινήσει η χάραξη της οδού Αποστόλου Παύλου



και ο υψηλός τοίχος αντιστήριξε τη Ή. Η ζωή διέλευσης του λεωφορείου περιορίζεται όσο το δυνατό πλήσιεστερα στο πράνε του λόφου της Πνύκας, η γέρακας διατομή του δρόμου κλίμακώνται, προσφέροντας μέρη στο φυσικό ανάγλυφο του δέφους, κατ' αυτόν τον τοίχον μειώνεται.

Για τη μετάβαση από το χώρο της Αρχαϊκής Αγοράς και του Αρείου Πάγου σ' εκείνουν της Πνύκας προστίναιται να διαμορφωθεί νέα είσοδος της Πνύκας επί της οδού Δ. Αιγανήτου καθώς και να απαλλοτριωθούν και να κατεδαφιστούν τουλάχιστον τα κτήρια της Ν. Α. γωνίας του αραιού οικοδομικού τριγώνου, το οποία αποτελούν τον κατεδαφίχην οπικό και φυσικό φραγμό.

Επί της Αποστόλου Παύλου, απένanti από την οδό Ηρακλείδων, βρίσκεται το μεγαλύτερο και αξέλογοτέρο πλάτωμα πανοραμικής θέασης του αρχαιολογικού χώρου από την Ακρόπολη έως τον ναό του Ηραίστου. Εκεί βρίσκεται μία από τις τρεις εισόδους της Αρχαϊκής Αγοράς. Ο χώρος διαμορφώνεται σε δύο κύριες στάμες, Τήμηα της νοτιοανατολικής πλευράς της πλατείας υποβαθμίζεται υψηλεργικά και διαμορφώνεται σε σκακιέμένο καθησικό με εξαιρετική θέα της αρχαϊκής πόλης. Τα οριστικά υψώματα της προσδιορισθεύν, βέβαια, αφού πρώτα γίνονται οι καταλληλες αρχαιολογικές διερευνητικές τομές. Το σκίστρο έχει μελετηθεί έτσι ώστε να μην παρεμποδίζει την θέα προς τον αρχαιολογικό χώρο σ' εκείνους που κινούνται ή κάθονται στο άνω τημήα της πλατείας. Για τον σκοπό αυτό είναι χαμηλό και αποτελεί πρόσκατη του εδάφους της άνω στάμης.

Το τημήα του πάρκου ανατολικά της καμπύλης της οδού που οδηγεί στον σταθμό του ΗΣΑΠ προσαρτάται στον αρχαιολογικό χώρο. Αυτό που απομένει προστίναιται να "ανοίξει" προς την πόλη και να διαμορφωθεί έτσι ώστε να αποτελέσει τον συνδετικό ιστό μεταξύ των αρχαιολογικών χώρων που συναντώνται στη θέση αυτή και των χώρων της πόλης. Ο πεζόδρομός της Ατ. Παύλου θα συνεχίζει πάνω από τις γραμμές του τρένου και με βαθμιδώτα πλατώματα θα κα-

ταλήγει στην οδό Ερμού. Η διαδορμή θα αποτελέσει σημαντικό εξώστη παραπήρησης προς τον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού.

Μετά την κατάργηση του αμαξοστασίου και την πεζοδρόμηση της οδού Ερμού, η διαμορφωση της περιοχής που βρίσκεται βορειώς των γραμμών του τρένου θα δώσει την δυνατότητα ενοποίησης του Κεραμεικού με την Αρχαϊκή Αγορά και την ευκαρία αποκαλυψτή σημαντικών μνημείων της αρχαίας Αθήνας. Κύριος στόχος του σχεδιασμού εδώ είναι η μεγιστοποίηση του αρχαιολογικού χώρου – ιδιαίτερα στην περιοχή του στενού διαύλου μεταξύ των γραμμών του τρένου και της οδού Αδριανού – και η λειτουργική ενότητα των δύο μεγάλων ανασκαφών. Προτίναιται η μετατόπιση του κτηρίου του σταθμού ΗΣΑΠ δυτικότερα, ώστε να ενυπονθούν οι αρχαιολογικοί χώροι του Κεραμεικού και της Αρχαϊκής Αγοράς στη στάθμη των αρχαίων.

Χρονοδιάγραμμα

Από άποψη χρονοδιαγράμματος η μελέτη είναι πια στην τελική ευθεία, αφού έχει δημιουργηθεί η Α' Φάση της αρχετοποιίας προμελέτης για το συνόλο του Έργου και Β' Φάση για το τημήα της Δ. Αρεοπαγίτου μεταξύ Μακρυγιάννη και Παρθενώνας. Τα έργα για το τημήα αυτό της Διονυσίου Αρεοπαγίτου προβλέπεται να ολοκληρωθούν το 1999.

Παράλληλες μελέτες και ενέργειες για την υποστήριξη του έργου

Στα πλαίσια της μελέτης για την πεζοδρόμηση εκπονούνται και άλλες μελέτες για τη συνολική αντιμετώπιση του θέματος:

- Μελέτη Μορφολογικών Επειγόμενων στα κτήρια.
- Μελέτη πολεοδομικής οργάνωσης της περιοχής.
- Τεκμηρίωση των αρχαιολογικών μνημείων.

Παράλληλα έχει ολοκληρωθεί και έχει υποβληθεί αρμόδιως:

- Μελέτη Εκπίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Έργου.

Επίσης έχει ανατεθεί:

- Μελέτη εφαρμογής κυκλοφοριακών ρυθμίσεων στην περιοχή επιρροής του άξονα Βασ. Ολγας - Διονυσίου Αρεοπαγίτου - Ατ. Παύλου.

* Το κείμενο της πρόσθιας συνέσες και παρουσιάζει η ομάδα μελετητών.

** Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας Α.Ε.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:

ΕΡΓΟ: Ανάπτυξη-Διαμόρφωση Δικτύου Πεζοδρόμων, και Καινοχρήστων και Εκευθέρων Χώρων στην Περιοχή της Ακρόπολης (Διον. Αρεοπαγίτου - Ατ. Παύλου κ.λπ.)

ΤΟΠΟΣ: Αθήνα

ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ: Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας Α.Ε. (ΕΑΧΑ ΑΕ)

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ-ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ:

Δημήτρης Διαμαντόπουλος,

Αναστάσης Ζέρβας, Μαρία

Καλτσά, Καλλιρρόη Παλυού.

ΕΙΔΙΚΟΣ Σύνθυσης:

Α. Παπαγεωργίου-Βενετάς,

Καθηγητής - Πολεοδόμος

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΡΓΟΥ:

Ντόρα Γαλανή, Αρχιτέκτων -

Πολεοδόμος, ΕΑΧΑ ΑΕ.

The Unification of Athens' Archaeological Sites. The Pedestrianisation of Dionyssou Areopagitou and Apostolou Pavlou Streets

Dora Galanis

The general project for the Unification of Athens' Archaeological Sites is a very ambitious plan, which aims at the creation of a network of major cultural landmarks, such as the principal monuments and archaeological sites of the city, interconnected with a sequence of open spaces, common green, service facilities and areas designated for cultural activities and recreation.

The area under consideration refers mainly to the pedestrianisation of Dionyssou Areopagitou and Apostolou Pavlou streets, two axes which form the backbone of the Archaeological Park. The walkway links most of the important monuments of Athens (Olympieion, Acropolis, Filopappos, Ancient Agora, Keramikos). This site under suitable circumstances and an appropriate management may become the most interesting recreation center of Europe, offering a historical experience through the ages.

D.G.